IR-REV. C. L. DESSOULAVY

Ph.D., F.R.Z.S.

B'weġġħa ta' qalb inħabbru lill-ħbieb u lill-qarrejja tagħna l-mewt tar-Rev. C. L. Dessoulavy Ph.D., F.R.Z.S., ħabib tagħna tal-qalb u sieħeb tal-Għaqda ġħal bosta snin. Għalkemm konna nafu li dan l-aħħar ma kienx jiflaħ wisq, qatt ma bsarna li t-tmiem tiegħu kien hekk qrib, aktar u aktar meta għat-telegramm li bgħatnielu weġibna li ma kienx ħażin. Għalhekk inxifna meta waslitilna l-aħbar li hu miet fil-24 ta' Awissu li għadda.

Għal dawk li ma jafuhx biżżejjed dan it-tagħrif hu miktub biex iżomm dejjem ħajja f'moħħu t-tifkira ta' wieħed li għall-ġibda li kellu għal Malta u għall-Malti kien iħoss ruħu, bħalma stqarr darba magħna, aktar Malti milli Ingliż. C. L. Dessoulavy twieled f'Neuchatel fl-Isvizzra fis-sena 1875. Tgħallem f'Wornersh u fl-Institute Catholique ta' Pariġi. Wieħed mill-professuri tiegħu kien il-Baruni Carra de Vaux, bniedem magħruf mad-dinja kollha għall-għerf tiegħu fil-fergħa tal-istudji Għarbin. L-influwenza tat-tagħlim tal-Prof. Carra de Vaux fuq l-istudi ta' Dessoulavy baqgħet sal-aħħar. Dessoulavy sar qassis fis-sena 1899. Mis-sena 1899 sas-sena 1904 kien Professur tal-Filosofija f'Wornersh. Mis-sena 1904 sas-sena 1907 kien kurat fi Greenwich. Wara daħal kappillan tal-Kulleġġ ta' San Franġisk Saverju u mbagħad mis-sena 1922 sa mewtu kappillan tas-Sorijiet tax-Xjuħ f'Kennington (Southwark, Londra).

Kien bniedem dħuli, ferrieħi, ħelu kemm jista' jkun. Jidħak dejjem. Biex jagħmillek pjaċir kien pront biex imur f'tarf id-dinja. Jekk tistaqsih xi tagħrif fuq xi kotba li ma jinsabux Malta jew fuq ħwejjeġ oħra, ma jistabarx qabel ma jaqdik. Issa jqalleb kotba qodma, issa jfittex f'Arkivji, issa jitkixxef minn hawn u issa minn hemm biex iwieġeb lill-ħbieb fuq li jistaqsuh. Il-Librerija tal-British Museum, fejn kien iqatta' sigħat twal jaqra, u *ż-Zoo*, kienu ż-żewġ postijiet l-aktar marbutin ma' qalbu, u ma kienx jiltaqa' ma' Malti li wasal l-ewwel darba Londra li ma jeħdux jara *ż-Zoo*. Ħafna Maltin saru jafuh Londra, xi drabi kien imur ifittixhom hu stess.

Il-ġibda li kellu Dessoulavy lejn Malta kienet tidher mhux biss fil-ħbiberija tiegħu mal-Maltin imma wkoll fl-istudi tiegħu fuq Malta. Il-ktieb tiegħu "Maltese-Arabic Word-List" jaf bih kulħadd. Barra minn dan kiteb ukoll ħafna artikoli fil-"Journal of the Malta University Literary Society" issa fuq lingwa u issa fuq storja kollha mimlijin b'tagħrif

miġmugħ bir-reqqa u bis-sabar minn ħafna kotba li ma ssibhomx ħlieł f'libreriji kbar. Kull ktieb bil-Malti li kien joħroġ kien jagħmel reċensjoni tiegħu fil-"Bulletin of the British School of Oriental Studies". Fil-lista tal-Professuri tal-"British School of Oriental Studies" ta' Londra isem Dessoulavy kien imniżżel bħala "Additional lecturer" tal-Malti. Fis-sena 1929 fil-Kungress Internazzjonali tal-Orjentalisti li sar f'Oxford qara komunikazzjoni fuq il-Malti miktuba minn A. Cremona u P. P. Saydon an-nom tal-Għaqda. Kiteb ħafna kotba oħra. Fosthom insemmu d-Dizzjunarju Komparattiv tal-ilsna Semitki f'erba' volumi li fuqu kien ilu jaħdem is-snin il-kbar u li laħaq ippubblika ftit snin qabel ma miet. Xogħol ieħor li kellu f'idejh u ma laħaqx ippubblikah hu Dizzjunarju Feniċju li jiġbor fih il-kliem kollu misjub f'dokumenti li nstabu f'dawn l-aħħar snin.

Fis-sena 1934 Dessoulavy ġie Malta u dam xahar magħna mistieden għand il-Kan. Dun Gammari Farrugia tal-Birgu.

It-telfa ta' Dessoulavy jħossuha l-ħbieb tal-Malti kollha. Iħossuha dawk li jafuh għax naqashom ħabib; iħossuha dawk li bla ma kienu jafuh kienu jistaqsuh xi tagħrif; iħossha l-Malti għax tilef l-aħjar rappreżentant f'Londra; tħossha l-Għaqda għax tilfet imsieħeb li kien għaref fl-ilsna kollha qraba tal-Malti. Imma jekk nibku t-telfa tiegħu, nitfarrġu bix-xogħol li ħallielna, nitħeġġu bit-tifkira tiegħu biex bħalu naħdmu għall-Malti u ma ninsew qatt li min ħabbna tistħoqqlu l-imħabba tagħna u t-talb tagħna.

P. P. SAYDON.

RECENSJONI

"POEŻIJI" — Ġużè Chetcuti — New Art Press. — Malta 1944.

Qrajthom mill-ewwel sa l-aħħar waħda u ħassejtni, biex infisser b'xi mod l-impressjoni li ħallewli, daqs kieku rassejt ma' mnifsejja qabda ward sabiħ u skirt bi fwieħtu.

Kull poeżija qisha warda, minn dawk li jifthu fil-widien u fil-ġonna tal-għira tagħna meta tidħak ir-rebbiegħa.

Thosshom donnhom għadhom imxarrba bil-qtajriet tan-nida lejlija; donnhom għadhom jirtogħdu bil-bewsa melliesa taż-żiffa ratba ta' fil-għodu.

Hemm mewġa ta' ħajja tiġri f'kull vers u f'kull kelma; ħajja, li tfur b'dik il-qawwa ta' liriżmu li taf biss iż-żgħożija, meta toħlom lubiena u f'holmitha mdiehba thoss ġewwa fiha s-seħer ta' dak kollu li hu tajjeb u sabiħ madwarha. Kollox jiċċaqlaq u jkellmek fid-dehriet kbar u mlewna li l-poeta jifrex quddiemek! għax hemm ruħ u qalb f'kulma jaqa' taħt harstu mixgħula, f'kulma jaħseb u joħloq.

Ġużè Chetcuti hu artista. Jaf id-dellijiet moħbija tal-ġmiel ta' kull